

VAN DE ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP GORINCHEM

T. Koorevaar

De werkgroep Archeologie kwam het afgelopen jaar vijfmaal voor vergadering bijeen in de werkruimte in Avelingen-Oost. Een belangrijk deel van de vergaderingen wordt altijd ingeruimd voor het bespreken van nieuwe bouwprojecten. Met de kennis, die in de werkgroep aanwezig is, wordt bepaald waar archeologisch onderzoek noodzakelijk is en in welke vorm dat het beste kan plaatsvinden. Verkennend booronderzoek wordt over het algemeen uitbesteed. Graafwerk in de binnenstad wordt vaak door de werkgroep o.l.v. Pieter Floore en Martin Veen uitgevoerd. De volgende projecten dienden zich aan:

Blauwe Torenstraat

Op het hoekpunt met de Havendijk werden restanten van een stadspoort verwacht. Tijdens de rioleringswerkzaamheden zijn op dit perceel geen sporen van de voormalige stadsmuur gevonden, maar wel van een fors 17e eeuws gebouw, waarvan de fundering uit sloopstenen bestond.

Hoewel bij de bouw van het bestaande *Nieuwe Gasthuiscomplex* in de jaren '70 veel verstoord is, zouden hier nog resten aangetroffen kunnen worden van de Laat - Middeleeuwse verdedigingswal. Aanbevolen is de sloop archeologisch te begeleiden door een proefsleuf te trekken door het her te ontwikkelen terrein.

Vissersdijk

Uit een sleuf door de buitengracht kwam een lakenlood, twee Romeinse scherven (de eerste die in Gorinchem gevonden zijn) en pottenbakkersafval uit de 16e en begin 17e eeuw tevoorschijn.

Afb. 21 Het aan de Vissersdijk gevonden lakenlood in voor- en achteraanzicht: Gorkums dubbelstaal 1612.
Foto: Martin Veen.

Van Hoornestraat

In de gegraven proefsleuven werden geen noemenswaardige sporen aangetroffen. Wel kreek- en slootresten met misbaksels van grote middeleeuwse bakstenen en porselein uit de periode 1920-1930, de periode dat de sloten zijn gedempt voor de ontginning van de Lingewijk.

Lingewijk-Noord

Bij het verkennend booronderzoek door BAAC werden geen archeologische waarden aangetroffen, maar wel zijn mogelijk nog resten van een oude boerderij aanwezig in het gebiedje op de kop van de IJsbaan. Archeologische begeleiding van de bouw wordt dan ook aanbevolen.

Lingewijk (lokatie Den Breejen)

Voor het verkennend onderzoek op deze locatie is door Pieter Floore een Programma van Eisen opgesteld. Bij het onderzoek werd de oeverwal aangetroffen met daarin 12e-13e eeuws aardewerk. In de boringen werd verder baksteengruis aangetroffen, wat mogelijk op de vroegere aanwezigheid van steenovens duidt. Er is geadviseerd een proefsleuf aan te leggen.

Keizerstraat 2a

Omdat de werkzaamheden hier in strijd bleken met de verleende sloop- en bouwvergunning is het werk stilgelegd en kon worden overeengekomen alsnog archeologisch onderzoek uit te voeren. Bij het onderzoek kwamen resten bloot van de stadsmuur. Opvallend was dat de stadsmuur over een

hoek van ca. 30° achterover helt naar de Keizerstraat. Mogelijk is hij omgetrokken of omgezakt. In de muur zijn schietgaten aangetroffen.

Laag Dalem-Zuid

Over het inrichtingsplan is overleg geweest tussen Pieter Floore, de ROB en het stedenbouwkundig bureau. Hieruit kwam naar voren dat de door dhr. Koorevaar voorgestelde inrichtingssuggestie rond de donk niet is overgenomen en dat delen van de donk tegen de afspraken in tijdens het bouwrijp maken zijn doorgraven.

Balensteeg

Hier is een opgraving uitgevoerd, waarbij sporen van een voormalige oliemolen werden aangetroffen, alsmede afval van een pottenbakkerij, tegelbakkerij en waarschijnlijk een glasblazerij. Ook werd 13e eeuwse materiaal gevonden, dat samen met de vondsten van de Groenmarkt tot het oudste materiaal van Gorinchem behoort.

Hoog Dalem

Hier zal verkennend booronderzoek worden uitgevoerd in verband met de mogelijke aanwezigheid van donken.

Locatie Den Haan

Uit historisch onderzoek door René van Dijk is gebleken dat deze locatie aanvankelijk buiten de stadsmuur lag en zo goed als onbebouwd was. In het laatste kwart van de 16e eeuw kwam het binnen de stadswal te liggen, maar het bleef nog grotendeels open terrein. De locatie werd in 1681 ingericht als lijnbaan. De bebouwing langs de Pompstraat had diepe achtererven, die pas ver in de 20e eeuw gedeeltelijk in bezit zijn genomen door de fabriek van Den Haan. Op grond van dit archiefonderzoek werd de archeologische verwachting niet hoog gesteld. Desondanks worden de archeologische waarden formeel vastgesteld en veiliggesteld.

Verder is door de werkgroep uiteraard ook aandacht besteed aan beleidsmatige zaken. Wieteke van Hulten stelde een conceptnota op voor het archeologiebeleid in Gorinchem. Het vormt een goede basis, die nog verder uitgewerkt zal worden. Langzamerhand ontstaat er steeds meer behoefte aan een publicatie, waar-

in de belangrijkste resultaten van het archeologisch onderzoek in Gorinchem voor een groter publiek worden gepresenteerd. Hierover zijn al diverse suggesties naar voren gebracht en er zijn oriënterende gesprekken gevoerd met beoogde auteurs, maar een concreet uitvoeringsplan is er nog niet.

En dan was er de al langer gevoerde discussie rond een streekarcheoloog. De gemeente Gorinchem heeft via de coördinator van het Landschapsplan een concreet voorstel gedaan aan de gemeenten in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Ter ondersteuning van dit voorstel heeft de AWN een brief gestuurd naar alle gemeenten. Een aantal gemeenten heeft positief gereageerd, maar er blijkt nog veel zendingswerk verricht te moeten worden om ook de andere gemeenten daar enthousiast voor te krijgen.